

A FEMINIZMUS MINT OSZTÁLY- HARC.

Írta: MÁDAY ANDOR DR.

A feminista mozgalom megítélésénél még a mozgalom hívei között is nagy vélemény-eltérések, sőt éles ellentétek ötlenek szemünkbe. Olyanok, akiknek tudományos meggyőződésévé vált, hogy a nők helyzetének a feminizmus elvei szerint való megváltozása törvényszerűen be fog következni, testvérharcot vívni az elvek körül, sokszor eltávolodva a céltől, melyet maguknak kitűztek. A régi „polgári” nőmozgalom emlékein csüggő konzervatívok képviselik az egyik szélsőséget; ezek a szellemi munkásnők szűk körének emancipációjában látják még mindig — miként egy félszázad előtt — a feminista mozgalom főcélját s a jogtalanságban sínylődő nők nagy tömegével: a munkásnőkkel nem törődnek. Velük szemben a szociáldemokrata feministák képviselik a másik szélsőséget. Elvben feministáknak vallják magukat, de a gyakorlatban a nő külön érdekének védelmére irányuló minden mozgalmat elítélnék, a feminizmust — a rég lejárt konzervatív irányt tartva szem előtt — polgári mozgalomnak hívják s azt hirdetik, hogy a proletár férfinak és nőnek azonos érdekei vannak, melyeket csak a szocializmus valósíthat meg.

Mindkét álláspont téves. Tévedésük abban áll, hogy nem ismerték fel a feminizmus osztályharc-jellegét. Állításunk igazolására először az osztályharc-jelleget* kívánjuk röviden kimutatni, s azután levonjuk belőle a feminista mozgalomra vonatkozó gyakorlati konzekvenciát. Az osztályharcnak két előfeltétele van: az osztályérdek és az osztályuralom; mindkettő feltalálható a nőkérdésben.

A nőknek osztályérdekeik vannak, melyek sem a polgári, sem a proletár-férfi érdekeivel nem azonosak. Eredetük majdnem kizárólag a nő természetére vezetendő vissza. Ezen érdekek közé számítandó mindama szükségletek óriási csoportja, mely az anyasággal

* L. egyébként ugyanezen felfogást Pikler Gyulának a női választójogról adott véleményében is.

van összefüggésben s mely a nő érdekében számos, a férfiakra — legalább is a nőtlenekre — indifferens, sőt nem egy tekintetben hátrányos intézkedést kíván (pl. gyermekágyi segély, szülésznők, szülészeti klinikák, anyasági biztosítás stb. állami költségen, tehát közpénzen való létesítése, fenntartása).

De a nők osztályérdekei világosabban ötlenek szemünkbe, ha azon osztályuralomra fordítjuk figyelmünket, amely a nőkre nehezedik. Eltekintve a legutolsó évtizedek néhány változásától, minden téren a nőknek a férfiak által való kíméletlen kizsákmányolása tűnik szemünkbe. Gazdag vagy szegény, kapitalista vagy proletár-nőről legyen bár szó, e tekintetben nem találunk különbséget. Franciaországban a férjes bourgeois-nő bármily gazdag és bármily intelligens, még a saját vagyonából sem adhat el egy bútordarabot sem a férje engedelmével; a proletár-asszony keserves heti keresményét pedig nem neki fizetik ki, hanem férjének, még ha részeges dologkerülő is. Ugy a törvénykönyvek, mint a szokásjog a legváltozatosabb paragrafusokat tartalmazzák a férfi osztályuralmának a biztosítására. A nő magánjogi cselekvésképtelensége, anyagi jogainak minimumra korlátozása, tudatlanságának mesterséges fenntartása, sőt fejlesztése? teljes politikai jogtalansága s végül a prosztitucióban a rendőrség oltalma alatt a nőnek rabszolgasorba taszítása, adása-vevése — vajjon lehet-e ilyen tények láttára kételkednünk abban, hogy, miként Berzsenyi mondta, „férfitörvény” védi a férfiak osztályérdekét a nők osztályérdeke ellen. S a férfiak osztályuralmának előnyeit bizony egyformán élvezni minden férfi, legyen az kapitalista vagy proletár.

Ha a nőknek vannak osztályérdekeik s ha mai jogtalanságuk a férfiak osztályuralmával egyértelmű, úgy önként folyik ebből az a gyakorlati konzekvencia, hogy a nőknek osztályérdekeik érvényesítése és a férfiak osztályuralmának megtörése végett osztályharcot kell folytatniuk. Ez az osztályharc a feminizmus. Az, hogy sokan ma még nem látják az összes nők szolidáris érdekeit, nem bizonyít semmit, mert éppen az osztályharcoknak jellemző tulajdonsága, hogy a harc kezdetén hiányzik az osztály öntudat s az egyes csoportok csak érdekeiket látják, de hovatartozásukat még nem. Egyébként a fejlődés épp ezen a téren szemmel látható. A feminista mozgalom nemcsak terjed, de egyben demok-

ratizálódik is s ma már csak rosszakaratú támadók, vagy olyan barátok, kik ellenségeinknél is többet ártanak állíthatják, hogy a feminizmus polgári mozgalom. Azok a nők, akik ma a nőmozgalom eszméit szolgálják és azok a férfiak, akik az igazságos harcot támogatják, ezáltal egyformán ölelik fel az összes nők szolidáris érdekeit, aminthogy a harcot is egyformán kénytelenek felvenni a kapitalista- és a proletár-férfi előjogai ellen.

Azt hisszük, hogy a feminizmusnak ilyen felfogása, más szóval osztályharc-jellegének felismerése a leggyakorlatibb elv a nő érdekeiért folyó mozgalomban, mert arra tanít meg, hogy sem a vagyontalanság szenvedéseiben, sem a mind általánosabbá váló jólét örömeiben nem tekintheti magát a nő a férfi igazi társának mindaddig, míg nélkülözésekből mindig a nagyobbik, ellenben jogból és kenyérből mindig a kisebbik rész az övé.

* Az elsőre példa a múlt század elejéről Molnár Borbála költő és számos női kortársa, kik titokban szülői tilalom ellenére tanulhatták csak meg az írás-olvasást; ide tartozik továbbá a különféle tanintézetek költséges volta (pl. leánygimnázium) vagy a nők elől való elzárása (pl. egyetem). A másodikra példa a mai nőnevelés, mely a nő előtt saját természetének törvényeit titkolja.